

Η πείνα στην Κατοχή

Κατοχή, Αθήνα: Οι Γερμανοί στην Ακρόπολη.

Στις **28 Οκτωβρίου 1940** η φασιστική τότε Ιταλία κήρυξε τον πόλεμο στην Ελλάδα. Μετά από αντίσταση από τη μεριά της χώρας μας που κράτησε πολλούς μήνες, την άνοιξη του 1941 της επιτέθηκε και η σύμμαχος της Ιταλίας, η ναζιστική Γερμανία. Παρά την αρχική αντίσταση της Ελλάδας τελικά ηττήθηκε και καταλήφθηκε από τους Γερμανούς, τους Ιταλούς και τους συμμάχους τους Βούλγαρους

που τη χώρισαν σε τρεις ζώνες κατοχής. Από τότε και μέχρι το φθινόπωρο του 1944 έχουμε λοιπόν την περίοδο της **Κατοχής**, όπως τη λέμε μέχρι και σήμερα.

Ανάμεσα στα πολλά βάσανα που πέρασε ο ελληνικός λαός την περίοδο της Κατοχής, το πιο τρομερό ήταν η μεγάλη πείνα, από την οποία ειδικά

τον πρώτο χρόνο (1941-1942) πέθαναν χιλιάδες άνθρωποι. Οι κατακτητές άρπαξαν από τη χώρα ό,τι τους ήταν χρήσιμο για τον πόλεμο που συνέχιζαν με άλλες χώρες (Β' Παγκόσμιος Πόλεμος): τρόφιμα, πρώτες ύλες από τα εργοστάσια, μεταφορικά μέσα και καύσιμα, χρήματα. Η ναζιστική ιδεολογία των Γερμανών στηριζόταν στο ρατσισμό, θεωρούσε δηλαδή τους άλλους λαούς κατώτερους από

Κατοχή, Αθήνα. Περαιστικοί βοηθούν άνθρωπο που σωριάστηκε από την πείνα. Φωτογραφικό Αρχείο Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος.

αυτούς και ότι για αυτό έπρεπε να τους υπηρετούν αλλά και να θυσιάστούν αν αυτό ήταν απαραίτητο για τις ανάγκες της Γερμανίας. Ληλατούσαν λοιπόν τη χώρα χωρίς να νοιάζονται αν θα κατάφερνε να επιζή-

σει ο ελληνικός λαός. Έπεσε μεγάλη φτώχεια γιατί έκλεισαν εργοστάσια και μαγαζιά και ο κόσμος έμεινε χωρίς δουλειά. Επίσης τα λεφτά έχασαν την αξία τους γιατί οι κατακτητές τύπωναν δικά τους σε μεγάλες ποσότητες και ανάγκαζαν τους Έλληνες να τα δέχονται για αληθινά. Μετά από λίγο καιρό, για να αποκτήσει κάποιος οτιδήποτε έπρεπε να το ανταλλάξει με κάτι άλλο γιατί κανείς δε δεχόταν χρήματα.

Πιο πολύ υπέφεραν από την πείνα οι κάτοικοι των μεγάλων πόλεων και ειδικά της Αθήνας καθώς και οι κάτοικοι των νησιών. Αυτό συνέβη γιατί με τον πόλεμο είχαν καταστραφεί σε μεγάλο βαθμό οι δρόμοι και δεν μπορούσαν να έρθουν τρόφιμα (σιτάρι, λάδι, όσπρια, λαχανικά) από την επαρχία όπου τα καλλιεργούσαν. Επίσης, όπως είδαμε, οι κατακτητές είχαν αρπάξει τα περισσότερα αυτοκίνητα και καύσιμα. Άλλος λόγος ήταν ότι οι αγρότες στην επαρχία δεν εμπιστεύονταν τους κατακτητές και την κυβέρνηση από τους Έλληνες «**δωσίλογους**» που είχαν διορίσει οι πρώτοι, για να τους πουλήσουν τα προϊόντα τους και να πάρουν χρήματα χωρίς αξία. Προτιμούσαν λοιπόν να τα κρατήσουν και να τα καταναλώσουν οι ίδιοι ή να τα ανταλλάζουν με άλλα προϊόντα που είχαν ανάγκη. Έτσι όμως δεν έφταναν τρόφιμα στις πόλεις.

Παιδί της Κατοχής

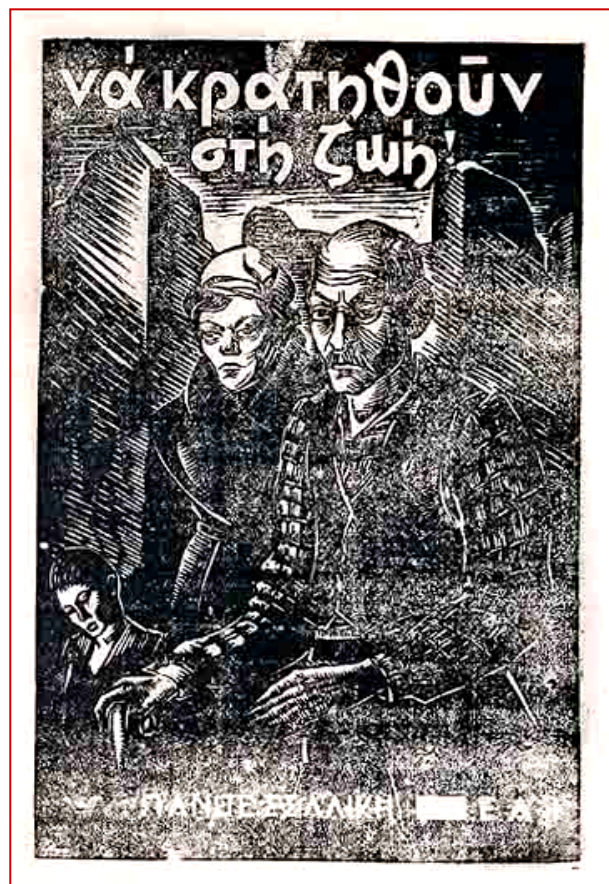
Κατοχή, Αθήνα. Ουρά για σусσίτιο. Φωτογραφικό Αρχείο Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος.

Άλλος πολύ σημαντικός λόγος ήταν ότι οι περισσότερες μεταφορές στην Ελλάδα γίνονται από τη θάλασσα, με προορισμό τον Πειραιά και τα νησιά. Κατά τη διάρκεια όμως του πολέμου, οι Άγγλοι που ήταν αντίπαλοι των Γερμανών και των Ιταλών δεν τους επέτρεπαν να κινούνται

στη θάλασσα, στη Μεσόγειο ούτε στο Αιγαίο. Τα πλοία τους τα βομβάρδιζαν και αυτό το ονόμαζαν «θαλάσσιο αποκλεισμό». Έτσι όμως δεν μπορούσαν να έρθουν τρόφιμα ούτε από τη θάλασσα. Τον πρώτο χρόνο της Κατοχής λόγω της έλλειψης τροφίμων και της μεγάλης φτώχειας άρχισαν να πεθαίνουν οι άνθρωποι από την πείνα. Το χειμώνα εκείνο του 1941 έκανε πολύ κρύο και οι άνθρωποι πέθαιναν στους δρόμους από το κρύο καθώς έψαχναν κάτι να φάνε. Πέθαναν πολλοί άρρωστοι και τραυματισμένοι φαντάροι στα νοσοκομεία αφού δεν μπορούσαν να τους φροντίσουν καθώς και πολλοί ηλικιωμένοι που δεν άντεχαν τις ταλαιπωρίες. Επίσης πέθαναν πολλοί φτωχοί, εργάτες και υπάλληλοι που έμειναν άνεργοι ή που τα λεφτά από τη δουλειά τους δεν τους έφταναν για να συντηρήσουν την οικογένεια τους.

Αντίθετα, κάποιοι έγιναν πλούσιοι εκμεταλλευόμενοι τη δυστυχία των πολλών. Σε συνεργασία με τους κατακτητές κατάφερναν να βρουν τρόφιμα και τα πουλούσαν πανάκριβα αφού τα έκρυβαν μέχρι να ανέβει η τιμή τους. Όσοι δεν είχαν τίποτα άλλο να πουλήσουν, έδιναν το σπίτι τους για τρεις τενεκέδες λάδι. Αυτή η ληστεία εναντίον του ελληνικού λαού ονομάστηκε «μαύρη αγορά» και αυτούς τους ασυνείδητους εμπόρους τους ονόμασαν «μαυραγορίτες».

Οι Αθηναίοι έφευγαν στην επαρχία με όποιο τρόπο έβρισκαν για να ανταλλάξουν ό,τι είχαν με τρόφιμα και αυτά τα ταξίδια τα έκανε χιλιάδες

Αφίσα της Πανθεσσαλικής Επιτροπής του Ε.Α.Μ.

κόσμος συνέχεια αλλά κάποια στιγμή δεν έβρισκαν πια όσα χρειάζονταν. Πολύς κόσμος λοιπόν οργανώθηκε σε συνεταιρισμούς και οργανώσεις για να παλέψει για την επιβίωση του και για να μην επαναληφθεί το κακό του πρώτου χειμώνα. Οργανωμένοι ανά γειτονιές, ανά επάγγελμα ζητούσαν να πληρώνονται σε τρόφιμα και όχι σε χρήματα χωρίς αξία. Επίσης πατριωτικές οργανώσεις όπως η «Εθνική Αλληλεγγύη» διοργάνωναν **συσσίτια** και εράνους για να βοηθήσουν τους φτωχότερους και τα ορφανά παιδιά. Τέλος, οι Άγγλοι και Γερμανοί συμφώνησαν να αφήνουν να περνάνε καράβια από **ουδέτερες χώρες** όπως η Σουηδία και ο Καναδάς και να φέρνουν τρόφιμα από το εξωτερικό που συγκέντρωνε ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός.

Γλωσσάριο

Φασισμός: αυταρχική ιδεολογία και πολιτεύμα. Στηρίζεται στη βία και υμνεί τον πόλεμο. Είναι εναντίον της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων των πολιτών, προβάλλει τον εθνικισμό και συχνά το ρατσισμό. Πρωτοεμφανίστηκε στην Ιταλία με αρχηγό το Μπενίτο Μουσολίνι.

Εθνικισμός: ιδεολογία που προβάλλει την ανωτερότητα ενός έθνους απέναντι στα γειτονικά του έθνη. Πολλές φορές χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει εδαφικές διεκδικήσεις και πολέμους.

Ρατσισμός: ιδεολογία που υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι χωρίζονται σε ανώτερες και κατώτερες φυλές ανάλογα με την καταγωγή τους, το χρώμα τους και άλλα εξωτερικά χαρακτηριστικά. Έγινε επίσημη ιδεολογία της ναζιστικής Γερμανίας.

Ναζισμός: ιδεολογία των Ναζί, γερμανικού κόμματος με αρχηγό τον Αδόλφο Χίτλερ. Συνδυάζει τον φασισμό και τον εθνικισμό με το ρατσισμό. Υποστήριζε ότι οι Γερμανοί είναι η ανώτερη φυλή, η «Άρια φυλή» και βασιζόταν στη λατρεία του ενός αρχηγού. Ο ναζισμός οδήγησε στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και σε μεγάλα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Δωσίλογοι: Από το «δίνω λόγο». Αυτοί που συνεργάστηκαν με τους κατακτητές την περίοδο της Κατοχής ενάντια στα συμφέροντα της χώρας τους.

Συσσίτια: φαγητό που ετοιμάζεται σε μεγάλες ποσότητες και μοιράζεται δωρεάν σε άπορους, άστεγους, πρόσφυγες κλπ.

Ουδέτερες χώρες: οι χώρες που επίσημα δεν συμμετέχουν στον πόλεμο ή δεν ανήκουν σε καμία στρατιωτική συμμαχία.